

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

Т.Ф. Бірюкова

(підпис)

«_____» _____ 2020

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 035 – Філологія, 111 – Математика, 122 – Комп'ютерні науки та
інформаційні технології, 014 – Середня освіта, 091 – Біологія, 205 – Лісове
господарство, 073 – Менеджмент, 076 – Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність, 075 – Маркетинг, 071 – Облік і оподаткування, 072 – Фінанси,
банківська справа та страхування

освітньо-професійні програми «Мова і література (англійська)», «Переклад
(англійський)», «Математика», «Середня освіта (математика)», Середня освіта
(фізика)», «Біологія», «Фітотехнології та фітодизайн», «Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент організацій і
адміністрування», «Підприємництво та комерційна логістика», «Маркетинг»,
«Облік і аудит», «Фінанси і кредит»

Укладач: Мальована Ю.Г., к. політ.наук, доцент кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № _____ від “___” _____ 2020 р.
Завідувач кафедри політології

(підпис)

Є.Г.Цокур

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № _____ від “___” _____ 2020 р.
Голова науково-методичної ради

факультету соціології та управління

(підпис)

Н.В.Горло

Погоджено
з навчально-методичним відділом

Погоджено з навчальною лабораторією
інформаційного забезпечення освітнього
процесу

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань <i>06 Журналістика</i> <i>07 Управління та адміністрування</i> <i>01 Освіта/Педагогіка</i> <i>03 Гуманітарні науки</i> <i>05 Соціальні та поведінкові науки</i> <i>09 Біологія, 20 Аграрні науки та продовольство</i>	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл дисциплін за вибором	
Спеціальність 035 – Філологія, 111 – Математика, 122 – Комп'ютерні науки та інформаційні технології, 014 – Середня освіта, 091 – Біологія, 205 – Лісове господарство, 073 – Менеджмент, 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 075 – Маркетинг, 071 – Облік і оподаткування, 072 – Фінанси, банківська справа та страхування	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		-й	8-й, 10-й
Спеціалізація / Предметна спеціальність <i>(для спеціальностей 014, 016, 035, 227)</i> <i>(шифр і назва)</i>	*Змістових модулів – 4	Лекції	
Освітньо-професійні програми Середня освіта (українська мова та література)», «Історія», «Середня освіта (фізична культура)», «Фізична виховання», «Спорт», «Біологія», «Психологія», «Реклама і зв'язки з громадськістю», «Редакторсько-видавнича діяльність», «Фітотехнології та фітодизайн», «Фізична терапія, ерготерапія», «Соціальна робота», «Соціологія», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент організацій і адміністрування», «Підприємництво та комерційна логістика», «Маркетинг», «Облік і аудит», «Фінанси і кредит»		год.	8 год.
		Практичні/Семінарські/Лабораторні <i>(обрати вид занять відповідно до навчального плану освітньої програми)</i>	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 4	год.	-- год.
		Самостійна робота	
		год.	82 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Інформаційна політика» є ознайомити студентів із основними теоріями та практиками інформаційного суспільства, новими концепціями та тенденціями розвитку цивілізації, а також у формуванні у студентів знань про шляхи та механізми реалізації державної інформаційної політики, її вплив на суспільно-політичні процеси в Україні та світі, отримання навичок аналітичного мислення та дослідницької роботи, а також компетенцій, що забезпечують їх готовність застосовувати отримані знання, вміння та особистісні якості в стандартних і мінливих ситуаціях професійної діяльності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Інформаційна політика» є: навчити майбутніх спеціалістів аналізувати національний інформаційний простір в контексті формування суспільної думки та забезпечення інформаційної безпеки особи, суспільства та держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
Розуміння базових теоретичних та практичних аспектів становлення та розвитку державної інформаційної політики.	Методи навчання: розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом. Контрольні заходи: тести, аналітичне завдання
Розвиток ініціативи, самостійності у аналізі державної інформаційної політики, мас-медійної інформації. Вміння застосовувати теоретичні знання формування і розвитку інформаційного суспільства для підготовки пропозицій щодо вдосконалення інформаційного законодавства у відповідності до сучасних вимог;	Методи навчання: розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом. Контрольні заходи: тести, аналітично-пошукове завдання
Вміння виявляти інформаційні загрози та технології забезпечення захисту національного інформаційного простору;	Методи навчання: розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом.

використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички для аналізу діяльності мас-медіа в контексті формування вітчизняної інформаційної політики;	Контрольні заходи: тести, практичне творче завдання
Навички аналізувати інформаційну політику органів державної влади та місцевого самоврядування; подавати інформаційні запити в органи державної влади та місцевого самоврядування, відстоювати свої права у разі ненадання відповідей; протидіяти інформаційним загрозам, як в особистому житті, так й у професійній діяльності.	Методи навчання: розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом. Контрольні заходи: тести, практичне аналітичне завдання

Міждисциплінарні зв'язки.

Дисципліна «Інформаційна політика» поглиблює і конкретизує знання та вміння набуті під час прослуховування таких дисциплін, як «Політологія», «Соціологія», «Психологія», «Інформаційна безпека».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичне підґрунтя інформаційної політики

Тема 1. Інформаційна політика та безпека в умовах формування інформаційного суспільства

Інформаційна політика та безпека на сучасному етапі. Інформація та знання як головні цінності інформаційного суспільства, на яких ґрунтується виробництво нової епохи. Об'єкт, предмет, мета інформаційної політики. Основні завдання інформаційної політики. Формування терміносистеми актуальної галузі знання: інформаційна сфера, національний інформаційний простір, інформаційний потенціал, інформаційна безпека.

Інформаційна політика як наукова дисципліна. Українська школа: Л.В.Губерський, Є.Є.Камінський, Є.А.Макаренко, М.А.Ожеван, О.І.Шнирков, В.В.Різун, В.Ф.Іванов, В.О.Карпенко, М.І.Недопитанський та Г.Г.Почепцов.

Інформаційна безпека як важливий структурний компонент інформаційної політики. Інформаційна безпека в інформаційну добу. Глобалізаційний аспект інформаційної політики України: збереження і створення якісної вітчизняної інформаційної продукції, захист національного інформаційного простору.

Змістовий модуль 2. Інформаційна революція та інформаційне суспільство

Тема 2. Становлення та розвиток інформаційного суспільства

Інформаційна революція: сутність та наслідки. Основні підходи до поняття «інформаційна революція». Етапи розвитку інформаційної сфери за

М.Маклюеном. Типологія інформаційних революцій за А. Ракітовим. Інформаційно-комунікаційні технології.

Головні ознаки інформаційної революції кінця ХХ ст. Перманентний характер. Стрімке збільшення обсягу інформації, доступної активній частині населення. Інтенсифікований інформаційний обмін. Технологічний детермінізм.

Вплив інформаційної революції на усі сфери життя. Соціальна революція та її наслідки. Віртуальна економіка (відрив грошових потоків від товарних). Політичні трансформації (особливості виборчих процесів, впровадження ІКТ у сфері державного управління, інтерактивна політика, зміна ролі національної держави). Зміни у військовій сфері (інформаційна, психологічна війна). Посилення інформаційної складової у системі національної безпеки.

Виникнення концепції постіндустріального суспільства. Основні риси та критерії становлення постіндустріального суспільства за Д. Беллом.

Внесок американських та японських дослідників у розвиток ідей інформаційного суспільства (М. Порат, Ю. Хаяші, Й. Масуда, Т. Стоуньєр, Р. Катц та ін.). «Інформаційна ера» М. Кастельса. «Технотронне суспільство» Зб.Бжезинського.

Ідея колективного інтелекту і колективного розуму російського академіка М. Мойсеєва. Колективний Інтелект як природне явище, результат складного еволюційного процесу, який до певного часу проходив стихійно. Вчення В. Вернадського про ноосферу – сферу наукового розуму – і кібернетичного управління державою В. Глушкова (проект Загальнодержавної системи збору та обробки інформації для управління економікою країни) як підґрунтя ідеї колективного розуму та інтелекту.

Е. Тоффлер – перший вчений-футуролог. «Третя Хвиля» (1980 р.) як одна з головних робіт для осмислення загальних тенденцій розвитку людства у сучасному глобалізованому світі. Суспільство як система: складові цивілізаційної моделі та їх взаємодія (техносфера, соціосфера, інфосфера, психосфера, сфера виробництва (економіка), біосфера, суперідеологія, політична сфера).

Сучасні моделі інформаційного суспільства.

Змістовий модуль 3. Практичні аспекти реалізації інформаційної політики

Тема 3. Національні стратегії реалізації інформаційної політики

Інформаційна політика та політика національної безпеки. Поняття та сутність інформаційної безпеки держави.

Імідж держави в інформаційному просторі.

Інформаційна політика держави в надзвичайних ситуаціях. Основні напрями забезпечення безпеки інформації та інформаційних ресурсів. Система та політика забезпечення інформаційної безпеки України.

Змістовий модуль 4. Інформаційне протиборство. Медіакультура

Тема 4. Загрози інформаційній безпеці та інформаційне протиборство

Загрози та виклики в інформаційній сфері. Поняття «інформаційного протиборства». Типологія та форми інформаційного протиборства.

Інформаційна війна як новий засіб впливу на супротивника. Сунь-Цзи «Мистецтво війни». Сутність та мета інформаційних воєн. Інформаційна зброя.

Інформаційні війни сучасності. Методи ведення інформаційної війни. Пропаганда.

Інформаційні операції у структурі соціально-політичної комунікації.

Методи протидії інформаційним впливам. Спін-доктор. Інформаційна політика держави в надзвичайних ситуаціях.

Тема 5. Медіаполітика та медіакультура

Медіаполітика держави: механізми регулювання взаємовідносин держави із ЗМІ (державне регулювання, дерегулювання). Процеси, що характеризують сучасний інформаційний ринок (комерціалізація, лібералізація, приватизація, інтернаціоналізація). Стратегії та технології державної інформаційної політики (публічні, напівтіньові, тіньові, кримінальні технології).

Медіакультура – основна вимога до особистості інформаційного суспільства. Медіакультура суспільства та особистості: визначення понять. Медіакультура та медіавіртуальність. Медіакультура та інформаційна безпека.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські/ Практичні /Лабораторні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.			
1	22		-	2	-	-	-	20	5	10	15
2	22		-	2	-	-	-	20	5	10	15
3	22		-	2	-	-	-	22	5	10	15
4	24		-	4	-	-	-	20	5	10	15
Усього за змістові модулі	90			10				82			60
Підсумковий семестровий контроль залік/екзамен											40
Загалом				90						100	

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Інформаційна політика та безпека в умовах формування інформаційного суспільства	-	2
2	Тема 2. Становлення та розвиток інформаційного суспільства	-	2
3	Тема 4. Загрози інформаційній безпеці та інформаційне протиборство	-	2
4	Тема 4. Загрози інформаційній безпеці та інформаційне протиборство	-	2
	Тема 5. Медіаполітика та медіакультура	-	2

Разом	-	10
-------	---	----

6. Теми практичних (семінарських/лабораторних) занять
(Не передбачено навчальним планом)

7. Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	**Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання - тести	Питання для підготовки: За матеріалами лекції 1	1 бал за кожну правильну відповідь	5
	Практичне завдання – Аналітичне завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10865	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10865	10
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
2	Теоретичне завдання - тести	Питання для підготовки: За матеріалами лекції 2	1 бал за кожну правильну відповідь	5
	Практичне завдання – Аналітично-пошукове завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10865	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10865	10
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
3	Теоретичне завдання - тести	Питання для підготовки: За матеріалами лекції 3	1 бал за кожну правильну відповідь	5
	Практичне завдання – Практичне творче завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10865	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10865	10
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4	Теоретичне завдання - тести	Питання для підготовки: За матеріалами лекції 4,5	1 бал за кожну правильну відповідь	5
	Практичне завдання – Практичне аналітичне завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10865	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10865	10
Усього за ЗМ 4	2			15

контр. заходів				
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік /Екзамен	Теоретичне завдання - тести	Питання для підготовки:	1 бал за кожною правильною відповідь	20
	Практичне завдання: Аналітичне есе	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10865	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10865	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Башук А. І. Інформаційна політика : навч. посіб. Київ : Вид-во ІЖ КНУ ім. Т. Шевченка, 2007. 90 с.
2. Карпенко В. О. Інформаційна політика та безпека : підручник. Київ : Нора-Друк, 2006. 320с.
3. Ліпкан В. А., Максименко Ю. С., Желіховський В. М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : навч. посіб. Київ : КНТ, 2006. 280 с.
4. Міжнародна інформаційна безпека : сучасні виклики та загрози. Київ : Центр вільної преси, 2006. 916 с.
5. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 663с.
6. Юдін О. Інформаційна безпека держави : навч. посіб. Харків : Консул, 2005. 576 с.

Додаткова:

1. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства. *Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія* / упоряд. В. Лях. Київ : Либідь, 1996. С. 194–251.
2. Башук А. І. Підходи до інформаційної політики у контексті переходу до інформаційного суспільства. *Наукові записки Інституту журналістики : наук. збірник*. Київ, 2010. Т. 38 (січень-березень). С. 152–157.
3. Вернадський В. І. Вибрані праці. Київ : Наукова думка, 2005. 302 с.
4. Дубас О. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті. Київ : Генеза, 2004. 208 с.
5. Інформаційна політика України : європейський контекст / Губерський Л. В. та ін. Київ : Либідь, 2007. 360с.
6. Інформаційне Суспільство. Шлях України. Київ: Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. 289 с.
7. Кастельс М. Информационная эра : экономика, общество, культура. Москва : Госуд. ун-т. Высшая школа экономики, 2000. 607 с.
8. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: навч. посібник. Київ : Кондор, 2004. 384 с.
9. Литвиненко О. В. Інформаційні впливи та операції. Теоретико-аналітичні нариси. Київ : НІСД, 2003. 240 с.

10. Тоффлер Е. Третя Хвиля. Київ : Видавничий дім «Всесвіт», 2000. 480 с.

Інформаційні джерела:

1. Денисова С. Специфіка мови засобів масової комунікації на сучасному етапі. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2010. Вип. 89 (5). С. 146–150. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2010_89\(5\)_37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2010_89(5)_37)
2. Ільницька У. Інформаційна безпека України : сучасні виклики, загрози та механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2, Num. 1. С. 27–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2016_2_1_7
3. Коваль З. Проблематика протидії інформаційно-психологічним загрозам Україні засобами державного управління. *Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид.* 2013. Вип. 13. С. 135–150. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/tppd_2013_13_12.pdf
4. Конач В. К. Виникнення та еволюція поняття «медіа-простір» в науковій думці. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія*. 2015. № 2. С. 112–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2015_2_17
5. Hutchinson W. Information Warfare and Deception. *Informing Science*. 2006. № 9. P. 213-225. URL: <http://inform.nu/Articles/Vol9/v9p213-223Hutchinson64.pdf?q=deception>
6. Lauro T. Fake News and Influence : Information Warfare in the Digital Age. 2019. URL: <https://threatpost.com/information-warfare-power-misinformation/147452/>
7. Libicki M. C. What is Information Warfare ? Washington : NDU. August 1995. 104 p. URL: http://www.dodccrp.org/files/Libicki_What_Is.pdf
8. Measuring the Information Society. Geneva, Switzerland. 2013. 254 p. URL: https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2013/MIS2013_without_Annex_4.pdf
9. Szafranski C. R. Preparing For 2020. URL: <http://www.iwar.org.uk/iwar/resources/airchronicles/szfran.htm>
10. Yoshihara T. Chinese Information Warfare : A Phantom Menace or Emerging Threat? Strategic Studies Institute, U. S. Army War College, 2001. 43 p. URL: https://www.jstor.org/stable/resrep11287?seq=1#metadata_info_tab_contents
11. William R. Gery, SeYoung Lee, Jacob Ninas Information Warfare in an Information Age. 2017. URL: <https://ndupress.ndu.edu/Media/News/Article/1130649/information-warfare-in-an-information-age/>